

Antwoord van Gedeputeerde Staten op vragen van

D.H.G. Fernald (Groep Doe STOER)
(d.d. 21 maart 2025)

Nummer
4220

Onderwerp
Schrap 'ras' uit artikel 1 van de Grondwet!

Aan de leden van Provinciale Staten

Toelichting vragensteller

In 2024 en 2025 vieren en herdenken we, dat we sinds het einde van de Tweede Wereldoorlog in vrijheid leven. Op verschillende momenten en plaatsen in Nederland wordt 80 jaar vrijheid gevierd en herdacht. Tegelijk wordt op 21 maart 2025, (de tachtigste dag van het jaar) de Internationale Dag tegen Racisme en Discriminatie gehouden. Deze dag is door de Verenigde Naties ingesteld naar aanleiding van het bloedbad in Sharpeville in Zuid-Afrika op 21 maart 1960, waarbij de politie het vuur opende op een groep mensen die demonstreerden tegen apartheid. Het ging vooral om 'de pasjeswet'. Deze wet bepaalde dat niet-witte mensen een speciaal persoonsbewijs bij zich moesten dragen en verplicht laten zien als witte mensen daarom vroegen.

Deze wet is vergelijkbaar met de op 29 april 1942 ingevoerde wet van de nazi's. Vanaf 3 mei moesten Joodse Nederlanders een herkenningsteken dragen: een zes-puntige gele Davidster met in het midden het woord 'Jood'. Door de ster waren mensen als Jood op straat te herkennen. De Duitse bezetter wilde hiermee Joden verder afzonderen van de niet-Joodse Nederlanders. Inmiddels is apartheid terug van nooit (helemaal) weggeweest. Er valt nog flink wat te verbeteren, ook in Nederland. In 1966 riepen UNESCO en de Verenigde Naties 21 maart uit tot 'Dag tegen Racisme' en vanaf die tijd worden mensen aangezet zich tegen racisme te verzetten.

Groep Doe STOER (Samen Tegen Onrecht en Racisme) is vastberaden de problemen die mensen ervaren wat betreft discriminatie en racisme aan te pakken en roept hierbij het college op, om zich in te zetten om zo spoedig mogelijk de term 'ras' uit de Grondwet te schrappen en te vervangen door 'etniciteit'. Zeker als je bedenkt dat in de Grondwet 'ras' wordt gebruikt om burgers te beschermen tegen racisme en tegelijk wordt op deze manier door wetgevers een categorie in stand gehouden die wetenschappelijk gezien helemaal niet bestaat. 'Ras' wordt niet door de wetenschap, maar door de wet geproduceerd, want er zijn geen verschillende 'rassen' er is maar een 'ras' en dat is het menselijke 'ras'. Uit voornoemd deel van de geschiedenis blijkt dat er hele goede historische redenen zijn om de term 'ras' uit artikel 1 van de Grondwet te schrappen. 'Ras' is niet meer van deze tijd. Overigens betekent dit niet dat de term racisme ook afgeschaft moet worden. Bij racisme gaat het om theorieën, ideeën, opvattingen of een reeks van bewuste of onbewuste handelingen, gedragingen en uitingen, waarmee superioriteit van een bepaalde groep tot uitdrukking komt op grond van afkomst, huidskleur of religie. Er zijn nog altijd mensen die deze gedachte aanhangen. Dit heeft echter niets te maken met de term 'ras'. Daarom moet de term racisme wel in gebruik blijven.

Eerder hebben allerlei belangengroeperingen gepleit voor het schrappen van de term 'ras' uit de Grondwet. Groep Doe STOER is het hiermee eens. Het VN-verdrag begint in artikel 1 met een definitie van het begrip rassendiscriminatie. De term 'etniciteit' wordt in het VN-Verdrag voor de uitbanning van rassendiscriminatie ook ruim uitgelegd.

Voorafgaand aan de beantwoording van uw vragen, merken wij op dat uw vragen zich richten op onze opvattingen over de betekenis en connotatie van het woord ras en onze bereidheid ons in te zetten om dit woord te schrappen uit Artikel 1 van de Grondwet.

Aanvullend op de beantwoording van uw vragen, vinden wij het van toegevoegde waarde om op te merken dat een grondwetswijziging het primaat is van de Tweede Kamer der Staten-Generaal die hiertoe een voorstel doet. Als het wetsvoorstel, in dit geval het schrappen van het woord ras, daarna ter beoordeling aan de Eerste Kamer der Staten-Generaal wordt voorgelegd, zijn wij bereid ons als provincie hiervoor in te zetten binnen de reikwijdte van onze mogelijkheden.

1. *Deelt het college de opvatting dat, de term 'ras' een sociaal construct is, gebaseerd op denkbeelden uit de negentiende eeuw toen 'westerse' antropologen mensen indeelden in rassen, waarbij de superioriteit van het 'westers'* denken over volkeren het uitgangspunt was? Zo nee, waarom niet?*

(De termen westers en niet-westers zijn ooit bedacht om integratie te meten en zijn daarna op allerlei andere beleidsterreinen toegepast. Het zijn makkelijke containerbegrippen die wetenschappelijk niets waard zijn en daarbij stigmatiserend zijn.*

Antwoord

Wij onderschrijven de toelichting van Kennisplatform Inclusief Samenleven (KIS) dat de term 'ras' een sociaal construct is. Deze term is bedacht op arbitraire gronden, zoals huidskleur. De term wordt gebruikt om onterecht een rangorde, hiërarchie, tussen groepen te maken.

2. *Deelt het college de opvatting dat dit soort denken wetenschappelijk allang achterhaald is en er één 'ras' is, het menselijke 'ras' met diverse uiterlijke kenmerken? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord

Wij delen deze opvatting zoals ook is opgenomen in het Nationaal Programma tegen Discriminatie en Racisme (NPDR) 2023.

3. *Selectie op basis van 'ras' is institutioneel racisme, waarbij (on)bewuste vooroordelen leiden tot benadeling van bevolkingsgroepen. Dit mogen wij nooit normaliseren. Is het college het eens dat selectie op basis van 'ras' uiteindelijk leidt tot benadeling van bevolkingsgroepen? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord

Wij onderschrijven ook hierover de toelichting van KIS dat institutioneel racisme betekent dat processen, beleid en, geschreven en ongeschreven, regels van instituten leiden tot structurele ongelijkheid tussen mensen met verschillende achtergrond, huidskleur of religie.

Belangrijk is dat dit kan gaan om twee typen regels of processen: (1) regels of processen die expliciet onderscheid maken en de bedoeling hebben om ongelijkheid te creëren en (2) regels of processen die niet expliciet onderscheid maken tussen groepen, maar er in de praktijk wel voor zorgen dat de ene groep benadeeld wordt en de andere groep bevoordeeld.

4. *Is het College bereid om binnen alle overheidsdiensten en organisaties in Zuid-Holland de aandacht te vergroten voor het tegengaan van werkwijzen, gedrag en handelen die (kunnen) leiden tot discriminatie op grond van 'ras'? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord

Wij onderschrijven het pakket aan maatregelen in het NPDR en de daarbij aangegeven versterkingen tegen discriminatie en racisme en volgen hierin de aanpak van de Nationaal Coördinator Discriminatie en Racisme (NCDR).

5. *Is het college het eens dat de term 'etniciteit' beter past in artikel 1 van de Grondwet dan de term 'ras'? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord

Wij zijn het hiermee eens.

6. *Is het college bereid om zich in te zetten voor het schrappen van de term 'ras' uit de Grondwet en deze te vervangen door de term 'etniciteit' en zo ja, welke mogelijkheden ziet het college om een spoedige modernisering van de Grondwet artikel 1 te bevorderen? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord

Wij onderschrijven de maatregel van het NPDR 2023 over het belang om de term etniciteit gebruikelijk te maken, in plaats van de term ras.

Voor zover onze provinciale bevoegdheden en middelen toereikend zijn, zijn wij bereid hierop in te zetten.

7. *Is het college bereid om in samenwerking met de Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme, Rabin S. Baldewsingh en Eddo Verdoner, Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding en de minister van BZK, Judith Uitermark, alles op alles te zetten om de term 'ras' uit artikel 1 van de Grondwet te schrappen? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord

Wij onderschrijven de maatregel uit het NPDR 2022 van de NCDR over de term 'ras' in Artikel 1 van de Grondwet.

Wij zijn bereid om contact te hebben over de stand van zaken van het onderzoek naar de maatregel om 'ras' te schrappen uit de grondwet, zoals is opgenomen in het voortgangsoverzicht in het NPDR 2023, onder voorbehoud van onze provinciale bevoegdheden. Het Bureau NCDR geeft aan dat binnenkort de stand van zaken wordt gepubliceerd.

Den Haag, 15 april 2025

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

plv. voorzitter,

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

M.E. van Leeuwen